

Recep Yazıcıoğlu (1948-2003)

Türk Kamu Yönetiminden Kayan Bir Yıldız:

Recep Yazıcıoğlu

Yrd.Doç.Dr. H. Aliyar DEMİRCİ
Pamukkale Üniversitesi Öğretim Üyesi

İlber Ortaylı'nın deyişiyle "çok çalışanın üstüne alacağı bir zirha sahip olan" Vali Yazıcıoğlu'nda insanları çeken, üslubu ve heyecanıydı.

Bundan beş sene önce Denizli, sadece Denizli değil bütün Türkiye, sonbaharı buruk bir şekilde karşıladı. Şehir, tarihinin en kalabalık cenaze merasimlerinden birine sahne oldu (9 Eylül 2003). Yedi aylık hizmet süresinden sonra vefat etmiş bir bürokrat için bir araya gelen bu büyük topluluk, sadece daire amirleri ve memurlarından ya da vefat edenin yakınlarından ibaret değildi. O gün Denizli için, halkın, her kesimden insanın katılımıyla gerçekleşen hüzün, saygı, sevgi, yokluk gibi karışık duyguların hâkim olduğu, televizyonların da canlı yayın araçlarıyla bütün Türkiye'ye bu duyguları naklen aktardığı bir matem günüydü. 2 Eylül 2003'te Denizli'den başkente giderken Ankara-Eskişehir yolunda (Temelli mevki), trafik kazasında Denizli Ziraat Odası Başkanı

H. Tellioğlu ile birlikte kısa süre sonra hayatını kaybeden Vali Recep Yazıcıoğlu için Ankara Kocatepe Camiinde başta Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer olmak üzere Başbakan Erdoğan ve 59. Hükümet üyeleri, sivil ve askerî diğer devlet erkânı, önde gelen her görüşten siyasal partinin genel başkanları, askerlerin katılımıyla cenaze namazı kılınmış, valinin naaşı hava yoluyla İzmir üzerinden Yazıcıoğlu'nun bir bakıma memleketi sayılabilecek Söke'ye gönderilecekken Denizliler'in talebiyle önce Denizli'ye intikal ettirilmişti. Öyle ki o günkü şartlarda Denizli'ye özel uçak bulmakta zorlanılmış, Genel Kurmay Başkanlığı'ndan sağlanan uçakla valinin cenazesi Çardak'a indirilmiş ve mahşerî bir kalabalıkla ikinci bir merasim düzenlenmiş, takiben karayoluyla Söke'ye gönderilmişti.

Vali Yazıcıoğlu, mülkî idarede görev yapan gençler için bir rol modeliydi. 1990'ların başında Mülkiye Kamu Yönetimi bölümünde okuyanlar, gazetelerden ve televizyonlardan bildikleri bu ismi, bölüm hocaları Prof. İlber Ortaylı ve Prof. Ruşen Keleş sayesinde derslerde de dinleme ve tanıma fırsatı buldular. Prof. Ortaylı Türk İdare Tarihi, Prof. Keleş ise Mahallî İdareler dersine kendisini davet ettiler.

Yazıcıoğlu Tokat Valisi'ydi. İcraatıyla yazılı basın ilgi merkeziydi. Başlattığı ve tamamlattığı okul, sağlık ocağı, yol, kanalizasyon vb. altyapı yatırımlarının hacmi onlarca seneye ancak sığdırabilecek derecede önemli bir yekûn tutuyordu. Kilometrelerce köy yolu asfaltlanıyor, Tokat'ın taşrası sayısız okul, sağlık ocağıyla donatılıyor, bir zamanlar ticaret güzergâhları üzerindeyken şimdi kenarda kalmış bu şehrin üzerindeki ölü toprağı silkeleniyordu. Tokat'ı tanıtıcı sempozyumlar yapılıyor, kitaplar yayımlanıyordu. Şehre tahsis edilen kamu kaynakları benzeri bir şehrin eline geçen kaynaklardan farklı değildi, bütçe açısından bir imtiyazı da yoktu. Ama artık kamu yönetiminde "Tokat modelinden" söz edilmeye başlanmıştı. Bununla beraber Yazıcıoğlu'nun adı basında 4. Murat'a çıkmış, sigara ve alkollü içkiye karşı Tokat'ta sürdürdüğü mücadele gazete sayfalarına, köşe yazarlarının sütunlarına taşınmıştı. Hatta zaman zaman bu yorumlar, haberler yatırımcılığını gölgeleyecek noktaya ulaşmıştı.

Muhtemelen Prof. Ruşen Keleş için Yazıcıoğlu uzun senelerden beri ataletle düşmüş, yetkisi geniş, imkânları sınırlı, icraatı zayıf bir mahallî idare birimi olan İl Özel İdaresini, görev yaptığı şehirde canlandıran bir bürokrat, Tokat modeli de taşrada mahallî kalkınmanın nasıl sağlanabileceği konusunda somut, güncel bir örnekti. Her iki konuda da şöhreti Tokat'ın sınırları dışına taşmıştı. Yanlış hatırlamıyorsam valiliğinin bu erken döneminde Mülkiye'de bir teze de konu olmuştu. Özel televizyonculuk Türkiye'de daha başlamamıştı ve biz kendisini ağırlıklı olarak gazetelerden tanıyorduk Yazıcıoğlu derste, Tokat'ta tamamladığı projeleri, yaptığı hizmetleri bunun teknik, malî idaresini, "torba bütçe" uygulamasını anlattı. Mizahî bir üslupla kamu yönetiminin işleyişini ve buna paralel insanımızın hareketsizliğini, ataletini, vurdumduymazlığını, adam sendeciliğini tasvir etti. Bir valiyle aynı ortamı paylaşma ihtimali olmayan her türlü insanla iletişim kurmuş gözüküyordu. Bunlar imece usulüyle yapılan köy su şebekesi inşaatında beraber kürek salladıkları köylülerden, denetlemek için uğradığı meyhanecilere, yaşanan terör eylemlerinden sonra gece karanlığında beraber terörist kovaladığı jandarmalara, hatta yakalanmış tutuklanmış cezaevine konmuş örgüt üyelerine kadar uzanıyordu.

Klasik bir valiye benzemiyordu. Ama üslubu toplumu cezbedtiği gibi bizi de çekti. Hem şikâyetçi hem de düzelticiydi. Kamu Yönetimi Bölümü o tarihte Mülkiye'nin en taşralı bölümüydü. Yurdun her köşesinden insan vardı. Okulun kuvvetle muhtemel ülke coğrafyasını temsil nisbeti en yüksek şubesiydi. Sanırım o tabîlik ve samimiyet taşralı gençleri mıknaş gibi çekti.

Recep Yazıcıoğlu,
bir kabulde

İlber Ortaylı derste kendisini takdim ederken hem ona bir jest yaptı hem de öğrencilere bir mesaj verdi. "Siz de onun gibi çok çalışırsanız üstünüze bir zırh kaplanır size dokunmazlar." Vali mükemmel bir hatip olmasa da gençleri, insanları çeken şey üslubuydu, heyecanıydı, coşkusuydu. Teslimiyetçi, idare-i maslahatçı değil icraatçıydı, sistemi/sistemsizliği kanıksamamış, benimsememiş, vurdumduymazlığa, kırtasiyeciliği kabullenmemiş, adam sendeciliği reddetmiş, imtiyazlara karşı çıkmış, kendi enerjisini halka akıtmaya çalışmış, taşra insanına ümit aşılammıştı. Valiler ve büyükelçiler idare hukukumuz açısından devletin ve hükümetin temsilcileriydiler. Diğer bürokratlara göre konuşma sınırları hayli genişti. Pek çok bürokratin kamunun önünde konuşmaktan kaçındığı, bildiği ama kürsüde söylemeye çekindiği şeyleri rahatlıkla telaffuz ediyordu.

Buna rağmen Türk kamu yönetimini bu derece sorgulayan bir valiye merkezî idarenin ve Türk siyasetçisinin tahammül etmesi de güçtü. İktidar partisi ya da partilerinin bakanları, taşra teşkilatlarının sayısız şikâyetlerine maruz kaldı. Görevden alınmasını isteyen bir grup her yerde oldu. Hakkaniyet ve adalet duygusu gelişmiş bir bürokrattı. İl içi atamalarda iktidar partisinin ya da daha sonraki dönemde

Yazıcıoğlu'nun 2003 başında atandığı Denizli'de, ataletten ziyade çalışma ihtirası olan, devlet desteğiyle değil kendi teşebbüs gücüyle başarmaya azimli bir insan sermayesi vardı. Denizli ülke içinde vali kadar parlayan neredeyse markalaşmış bir şehirdi. Bu kabına sığmayan valiyle aksiyoner insanların buluşması nasıl sonuçlar üretecekti? Muhtemelen Yazıcıoğlu, bu sefer devletin Denizliler'e yetişmesi için çaba sarf edecekti.

koalisyon partilerinin politik tercihlerine direnmeye çalıştı, taşra siyasetçileriyle zaman zaman karşı karşıya kaldı. Patronaja karşı liyakatı, ehliyeti savundu. İlber Hoca bu doğru sözlü, gür sesli Valinin içişleri bürokrasisinin içinden çıkıp hem muhalefet edip hem de görevde kalmasıyla ilgili hükmü doğru vermişti. Yazıcıoğlu Mülkiye müfettişleri tarafından az soruşturulmadı, eylem ve işlemleri az idarî yargı önünde dava edilmedi, Sayıştay denetimi esnasında az müdahaleye uğramadı. Mevzuata, kılı kırk yaran bürokrasinin mantığına rağmen sabırlıydı, sebatkârdı ve azimle yılmadan çalışmış, daha ilk valilik görevinde ülkeye mâl olmuştu.

Çok farklı dünya görüşlerinden insanlarla görev yaptı, kimsenin adamı olmadı. Uzun süren Tokat Valiliği'nden sonra Aydın Valiliği onun için bir terfiydi (14 Ağustos 1989). Gelin görün ki Aydın, yerel siyasetin Tokat'tan daha güçlü olduğu, iktidar partilerinin taşra teşkilatlarının nüfuzlu, patronaj ilişkilerinin daha yoğun yaşandığı bir beldeydi. Her kademedeki devlet memurunun yaşamaktan memnuniyet duyduğu, çalışanla çalışmayanın üretenele üretmeyenin adalet ve hakkaniyet duygusuyla hareket edenin de etmeyenin de özel sebepleri yoksa tayin istemediği bir şehirdi. O, aynı Recep Yazıcıoğlu'ydu. Hiçbir partinin, ideolojinin adamı değildi, hiçbir mezhebin, cemaatin vb. oluşumun kol kanat germesiyle bulunduğu yere gelmemişti. Din, mezhep, cinsiyet ayımı, hemşehricilik yapmaksızın hareket eden bir hizmet adamıydı. Varlıklı insanların yine kapısına dayanıyor, kum, çimento, tuğla ya da hastaneye yatak talep ediyordu. Cömert olandan alıyor, eli sıkı olanı zorluyordu. Aydın Valiliği görevi iki sene sürdü, menfaat grupları baskılarını artırdı ve sonunda amacına ulaştı. Burası, kendisi aslen Karadenizli olmasına rağmen baba ocağıydı, çocukluk ve gençlik yıllarının önemli bölümünü geçirdiği şehirdi, kaybeden Aydın oldu. Başkent onu Erzincan Valiliği'ne kaydirdi (19 Ağustos 1991).

Erzincan Depremi döneminde Yazıcıoğlu'nun bu bölgede bulunması büyük bir şanstı. Deprem günlerinden protestolar, gösteriler içinden sıyrılarak iyi bir kriz yönetimiyle çıkmayı başardı. Şehrin yeniden inşası safhasında da Türk insanı onu yeniden tanıdı. Baraj gölünde su kayağı yapan, kanoyla kanyonlarda suya kendini bırakan, Batı'da yaşayanlar için burada da yaşanabilir bir hayat olduğunu gösteren, bu bölgede yaşayan insanlar için ellerinde önemli imkânlar olduğunu hatırlatan liderlik vasfı olan bir yöneticiydi. Medya artık kendisine köstek olmaktan çok destek oluyordu. Televizyonların ekranında bütün ülkeye mâl olmuş, gazete fotoğraflarında izlenen bir bürokrat olmuştu. Görev yaptığı bu şehirde ikinci dramatik olay Erzincan'ın Başbağlar köyünde yaşanmış (Temmuz 1993), 33 savunmasız köylü, terör örgütü tarafından öldürülmüştü. O gün yakılmış bir köyde, kurşunlanmış bedenlerin köydeki defin işlemine bizzat nezaret etti.

Kuvvetle muhtemel bu, hayatında yaşadığı büyük acılardandı. Dökülen kanların bizzat takipçisi oldu. Daha önce Mülkiye'de bizlere yaptığı konuşmada daha sonra kaleme aldığı yazılarda, yaptığı konuşmalarda tecrübe ve gözlemlerine dayanarak terörün bölgesel az gelişmişlikten beslenen boyutuna işaret etti ve bunu ortadan kaldıracak yönetim modellerinden söz etti.

Erzincan'da yaklaşık 8 yıl görev yaptıktan sonra 1999'da koalisyon hükümeti döneminde kızağa alındı. Artık merkez valisiydi. Sanırım bu dönemde okumaya daha çok zaman ayırdı, ama susmadı da... Bir araştırma yapılırsa Türkiye'de özel televizyonculuk başladıktan sonra haber programlara, açık oturumlara en çok misafir edilen vali ünvanını da rahatlıkla alırdı. Merkez valiliği aynı zamanda görev beklenen, görev almak için ihtiyatlı hareket edilen bir statü olmasına rağmen kendisi davet edilen her yere koşturuyor, her kürsüde konuşuyordu. Kitap fuarlarına kitaplarını imzalamak üzere katılıyordu.

Eylül 1999'da başlayan kıyak dönemi 30 Ocak 2003'te Denizli Valiliği görevine atanmasıyla sona erdi. Tekrar Batı Anadolu'daydı. Bu görev yeri onun için değişik bir tecrübe olacaktı. Görev yapacağı şehirde müteşebbisler güçlü, özel sektör ataktı. Ataletten ziyade çalışma ihtirası olan, devlet desteğiyle değil kendi teşebbüs gücüyle başarmaya azimli bir insan sermayesi vardı. Denizli ülke içinde vali kadar parlayan neredeyse markalaşmış bir şehirdi. Bu kabına sığmayan valiyle aksiyoner insanların buluşması nasıl sonuçlar üretecekti? Muhtemelen Yazıcıoğlu, bu sefer devletin Denizliler'e yetişmesi için çaba sarf edecekti. Bunun bir örneğini ilk aylarda Pamukkale Üniversitesi İktisadî ve İdarî

Bilimler Fakültesi'nde il bürokrasisine yönetim organizasyon seminerleri aldırıp saatlerce onlarla beraber dinleyip not almasıyla göstermişti (PAÜ İİBF İşletme Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Sabahat Bayrak Kök'ün anlatımından).

Vali Bey kendisinin de zaman zaman andığı 19. asrın iz bırakan ve ismi hâlâ bilinen valileri Mithat Paşa'yı, Halil Rifat Paşa'yı aşan önemli bir bürokrattı. Mithat Paşa ve Halil Rifat Paşa idarede modernleşme döneminde yeni mevzuatın getirdiği yetkiler ve imkânlarla icraatları hatırlanacak işler çıkardılar ve isimleri bugünlere intikal etti. Yazıcıoğlu'nun konuşmalarında söz ettiği idarî reformun bir ayağı il özel idaresini kapsıyordu. Geçtiğimiz senelerde kısmen yasal düzenlemeler yapılarak bu alanda önemli adımlar atıldı. Bunun yanında Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tasfiye edildi, personeli, ekipmanı özel idarelere devredildi. Hayatta olsaydı bu dönemde elindeki kaynaklar açısından bir ölçüde daha rahat olacaktı.

Denizli şehri yol güzergâhları açısından bir kavşak noktasıydı, ekonomisi dinamik, turistik potansiyeli olan bir şehirdi. Sivas'ta başarılı bir valilik döneminden sonra şehrimizde de görev yapan değerli bürokratlarımızdan Dr. Hasan Canpolat bu şehirde devlet erkânının ziyaretlerinden, başkent kamu kuruluşlarının eğitim seminerlerine, bölge müdürlüklerinin toplantılarına valileri meşgul edecek protokolle ilgili görevlerinin yoğunluğuna işaret etmişti. Yazıcıoğlu da bu protokol çemberi içine girecek muhtemelen diğer valilerin yaptığı gibi hükümet üyelerinin sık ziyaretini avantaja çevirmeye çalışacak, buna mukabil Pamukkale semalarında planöre binecek, Honaz Millî Parkı'nda dağ yürüyüşü yapacak, ardından yamaç paraşütüyle Denizli'nin düzlüklerine kendini bırakacak, çalışkan memurları ödüllendirecek, idare-i maslahatçıları hizaya getirecek, neticede Denizli şehri valisine valisi Denizli şehrine yetişmeye çalışacaktı.

Denizli Belediyesi vefatından sonraki aylarda kadirşinaslık yapıp İncilipınar Parkına ayrıca valinin de ismini verdi. Bununla beraber park bugün halk arasında İncilipınar ismiyle biliniyor. Hafta belediyenin 2008 senesine ait tanıtım dokümanlarında da bu isimle hatırlanıyor. Burada belediyenin yeni nesillerin rahmetliyi tanınması için parkın bu sefer daha merkezî bir noktasına kendisinin iyi bir heykeltıraşın elinden çıkmış bir heykelini ya da büstünü koymasının, yanına da anlaşılır, tanıtıcı, estetik bir takdim yazısı yerleştirmesinin bu kadirşinaslığı pekiştireceğini düşünüyorum. Ruhu şad olsun.

Ali Ayyören'in (Denizli eski belediye başkanı) gözüyle Vali Yazıcıoğlu

"Denizli'yi tanımakta çok büyük acelesi vardı."

"İlk geldiği günden itibaren sokağa çıktı. Halkın arasına karıştı. Esnafla tanıştı. "Hayırlı işler!.." dedi. Selâm verdi. Halk arasında birden bire "Vali bizim dükkana geldi!.." sözü dolaşmaya başladı. Yazıcıoğlu'ndan önceki valiler öncelikle protokol ziyaretleri yapıp, sivil toplumun önde gelenleriyle tanışmayı tercih edip, kabulleri yaparken Yazıcıoğlu önce halkın arasına girmeyi, halkla tanışmayı tercih etti. Gelir gelmez öncelikle gece gündüz demeden ilçeleri, kasabaları, köyleri ve beldeleri gezdi. Gece saat 11.00'de Kale'ye gitmiş. Yine gece Bozdağ'a uğramış.

Denizli'yi tanımakta çok büyük acelesi vardı. Üç ay içerisinde Denizli'de gitmediği yer kalmadı.

"Sorunları temeli ona göre sistemdi"

"Onun farklılığı, galiba devamlı mevcut sistem aleyhinde olmasıydı. Sistemi iyi bulmuyordu. Bu sistemle ülkenin kalkınmasını mümkün görmüyordu. Hiç kimseyle sorunu yoktu. Devletin sahibi halktır diyordu. Sorunları yenmek için sadece sembolik kişilerle değil halkla bütünleşmek gerekir diyordu. Ahlakî yozlaşmaya da zaman zaman vurgu yapardı.

Denizli Belediyesi, Özel İdare ve özel bir şirket üçlüsü olarak jeotermal projesini başlattığımızda aleyhimize kampanyalar başlatılınca, "Ali Bey devam!.." dedi... Hiç unutamayacağım, "Ölü ite kimse tekme atmaz!.." sözünü ilave etti. Yani, çalışmayana, iş yapmayana, makamında oturana kimse sataşmaz, o makamında ölü bir varlık gibidir manasında... Ona da kimse çatmaz, kimse bir şey söylemez dedi!"

"Ben bir Avrupa şehrine geldim!.."

"Denizli'ye ilk geldiğinde "Ben bir Avrupa şehrine geldim!.." demiştir.

Denizli'nin bir turizm şehri olması için bir hedef belirlemişti. Antalya'ya 20 milyon turist geliyorsa neden bunun 10 milyonu Denizli'ye gelmesin derdi. Denizli'yi bir termal turizm merkezi olarak düşünüyordu.

Gökpınar çevresini yeşillendirerek bir su oyunları merkezi yapmayı düşünüyordu."

"Geç bulduk çabuk kaybettik"

"Denizli'de resmen altı ay görev yaptı. Ancak gözlerinden rahatsızdı. Gözlerinde yanma ve kaşıntı vardı. Tedavi oluyordu. Bu nedenle de bir buçuk ay da rapor kullanmıştı. Nitekim, tedavi için Ankara'ya giderken geçirdiği trafik kazasında kaybettik.

Yazıcıoğlu'nun cenazesinin Denizli'ye getirilmesi için risk alarak çaba gösterdik. Çeşitli makamlardaki yetkililerle tartışmalarımız bile oldu.

Cenazeyi doğrudan İstanbul'dan Adnan Menderes Havaalanına oradan da Şöke'ye götüreceklerdi. Protokol öyleydi. Biz bunu haber alınca itiraz ettik. O bizim valimizdi. 'Son kez görev yaptığı Denizli'mizde tören yapmak istiyoruz' dedik.. Hem askerî uçağın kiralanabilmesi, hem de uçağın Çardak Havaalanına inebilmesi için izin verilmesi hususunda Genelkurmay Başkanlığı ile temasa geçtim. Milletvekillerini devreye soktuk. Gerekli izinler çıktı. Uçağın parası ödendi.

Denizli'de o zamana kadar görülmemiş kalabalıkların katılımıyla son derece duygulu bir cenaze töreni yapı buradan Şöke'ye uğurladık. Ne diyelim: Geç bulduk çabuk kaybettik!... Ruhu şad olsun!.."

Kendisiyle paylaştığı ve kimileri ortak olarak tasarlanmış projeleri şunlardı:

- Erkek Sanat Okulu'nun olduğu yerde Denizli'ye hizmet edenlerin hatırasının canlandırılacağı "Yaşayan Meydan" projesi.
- Denizli'de kurulacak jeotermal tesisi ile sıcak su ile ısıtılması projesi
- Pamukkale dışında, yeni turistik yerleri çekici hale getirme
- Gökpınar'ı yeşillendirme projesi.

Not: Yazıcıoğlu Cumhuriyet dönemi içişleri bürokrasisinde hakkında telif kitap yazılmış, hayat hikâyesi kaleme alınmış, görüşleri içişleri camiası dışında da bilinen yazılı kaynaklara intikal etmiş ender bürokratlardandır:

Cemal İncesoyluer, Bir Kent Bir Adam Bir Yorum, Ankara, 1988, 72 sayfa.

Recep Yazıcıoğlu, Taşra Yönetiminin Yeniden Düzenlenmesi, 1989, 78 sayfa.

_____, Demokratik Katılım ve Yeniden Yapılanma, Erzincan, 1995, 40 sayfa.

_____, Sil Baştan, Yazıcı Yayınevi, İstanbul, 2003, 254 sayfa, 6. baskı

Sıra dışı Bir Vali Recep Yazıcıoğlu Söyleşiler Yorumlar, Birey Yayıncılık, İstanbul, 2001, 2. baskı, 210 sayfa.

Elvan Feyzioğlu, Vali Uçan Kuşlar Gülümser, Yazıcı Yayınevi, İzmir, 2003, 2. baskı, 256 sayfa

Yazıcıoğlu'nun hayatı sinema filmi oluyor

Çekim mekânlarından biri de Denizli Lisesi olan ve 2009 yılının ilk ayında gösterime gireceği açıklanan filmle ilgili açıklama şu şekilde: "Karakteri, güçlü iradesi, sıradışı fikirleri ve enerjisiyle halkın güvenini kazanmış bir devlet adamı olan Vali Recep Yazıcıoğlu'nun, en son görev yaptığı Denizli ilinde başından geçen ilginç olayların anlatıldığı filmde; ucu uluslararası örgütlere ve gizli servislere dayanan esrarengiz olaylar beyazperdeye yansıtılacak"

Yönetmen :
Çağatay Tosun

Senaryo: Çağatay Tosun,
Batur Emin Akyel

Oyuncular: Uğur Polat, Erdal
Beşikçioğlu, İsmail Hacıoğlu,
Hakan Boyav, Şebnem Dönmez

Yapımcı: Ata Türkoğlu

